

Излази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф.,
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ
и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6
ф., на по године 3 ф., на четврт
године 1 ф. 50 новч.За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Л И С Т З А П О Л И Т И К У И К Њ И Ж Е В Н О С Т

Претплата шаље се чаштаном
уштинцом непосредно админи-
страцији „Гл. Црног.“ на Цетиње,
или отплатити новца на
коју друго пошту; у коме је на-
ручице може се претплатити
код г. *Петра Радаковића*, књаж-
ици, агента у Котор а Дописи се
шиљу уредништу. Рукони се
не враћају.

За огласе плаћа се: за
сваку ријеч или за број од пет
цифара по 3 новчића за први
пут, а за сваки даљи пут по 2
новчића.

ЦЕТИЊЕ, 20 марта

Јучер се у Ници вјерила
Њезина Свјетлост Књаги-
њица Ана са Његовијем Висо-
чанством Принцом Францом
Јосифом Батембершкијем, ра-
ди којег је радосног фамил-
ијарног догађаја Његово
Височанство Господар у про-
шлу недјељу отпутовао у
Ницу, нарочитијем парабро-
дом, преко Сењске Ријеке.

Ова радосна вијест била
је објављена синоћ у пре-
стоници, и одма су похитали
на честитање у Двор како
наши великодостојници са
госпођама, тако и остали
виђенији грађани.

Данас у 10 сати пр. под-
на било је у дворској капе-
ли благодарене у присуству
Књажевске Породице и др-
жавнијех великодостојника.
Од дипломатског тијела би-
ли су присутни преставници
Русије, Француске, Грчке и
Бугарске.

Њ. В. Књагиња Милена
примала је честитања у 11
сати од чланова дипломат-
ског тијела.

Њег. Височанство Франц
Јосиф најмлађи је син покој-
ног Принца Хесенског Алек-
сандра, а братанић покојне
руске Царице Марије Алек-
сандровне.

Његов најстарији брат
Њ. В. Принц Луј оженио
се са Њ. В. Принцезом Викто-
ријом Хесенском, унуком Ње-
зиног Величанства шилеске
Краљице Викторије, а сестром
Њезиног Величанства данаш-
ње руске Царице Алек-
сандре Феодоровне.

Други му, већ покојни,
брат Њ. Кр. В. Хенрик био је
ожењен најмлађом шћерком
Њ. В. Шилеске Краљице
Викторије, Њ. Кр. В. Прин-
цезом Беатрицом.

А трећи његов брат, по-
којни Принц Александар, био
је првијем Књазом Бугар-
скијем.

Ово пово весеље у нашој
Владачској Кући обрадоваће
сву Црну Гору, која ће се
молити Богу, да благословни
добром срећом и ову пову

везу своје љубљене династије
са тако Високијем јевропски-
јем Домом.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 21 марта.

Ни проглашење аутономије на
Криту, ни установљење блокаде овога
острва, није успјело, да ни критике
устане, ни пуковника Васоса прину-
ди, да положи оружје; што више, ми
видимо гдје они иду даље у својим
ратнички см операцијама. Телеграф нам
је у кратко казао, да су усташе на-
пали и освојили тврђавицу Малакеу,
али сада видимо из листова, да је
ствар много озбиљније парави. Малак-
са је била на земљишту, које су ами-
рали прогласили окупацијем, и уста-
ше су ипак повриједили границу тога
земљишта. Кад је турска посада на-
пустила ту тврђавицу, повлачећи се у
Суду, турски бродови пуцали су на
устане, који су Турке гоњили. Тур-
скијем бродовима придружили су се
и јевропски бродови бомбардирањем
устане, који су уз то били на-
шли на турски транспорт, који је
поспо провијанду из Кане Малак-
се, не знајући да је већ пала. Гра-
нате са јевропскијех бродова учи-
ниле су велику штету устанима и при-
пудиле их да узмакну. Али кад је тур-
ска вејска добила наредбу од јевроп-
скијех амирала да заузме положај
Нерокуру, усташе са полуострва Акро-
тура нападаше је и разбише. Усташе
су такође напали и на турску посаду
у Халену, али ик је горска артиљерија
сузбила. Тако је крвави бој трајао цео
дан 13 марта, од зоре до мрчка, у ком
су с Турцима заједнички сузбијали и
јевропски бродови емпонет Крићана.
„Овај догађај — веле петроград. „Но-
вости“ — најбоље доказује, да онтужба
против грчког амирала, да је скриво
проглас јевропскијех амирала од уста-
ше, нема никаква основа. Грчка вејска
позвана је на Крит његовијем становни-
штвом, да га ослободи од турскога јар-
ма, а према јевропскијем силама крит-
ски Грци понашају се јавно непријате-
љски. Тако се бојимо да ће умирење
Крита бити постигнуто великијем жр-
твама. Жалосни догађаји слични јучера-
шњему морају јако смутити умове по
свој Јевропи, чије је јавно мњење и
без тога јако узнемирено. Исти дан, кад
су јевропски бродови бомбардирали
Грке, Керзон је у доњој кући објавио,
да блокада Крита „није друго него
врста полицајске мјере, којој је сврха
да стане на пут сукобу оружја на
Криту“. На жалост, ова полицајска
мјера показала се на дјелу јавно
неумјесном. Трудно да се бачене гра-
нате против Грка код Малакее може
сматрати полицајском мјером. Јевроп-
ска посада на острву увеличана је,
и пој су амирали управили дневну
наредбу, у којој се између осталог
вели, да *зој предстоји тешки и непри-
јатни задатак. Ова официјална карак-
теристика задатак окупационе војске
искрена је, и можемо се бојати, да ће се
та војска морати борити озбиљнијем
препрекама, прије него достигне своју
сврху, то јест умирење Крита“.*

Као што нам телеграф омет доноси,
устане су и по други пут напали на
главну тврђаву Изидиц, која је на
вратима залива Суде, у ком се налази

јевропско бродовље измијешано са
турскијем; што значи, да се устанко
огорчење против велесила помијешало
са онијем противу Турака, у толикој
мјери, да срну сљеначки у смрт.
Пуковник Васос са војском, што је из
Грчке довео, у овим бојевима није
учествовао, држећи се наредбе своје
владе, да не прелази границе окупаци-
раног земљишта.

„La Perseveranza“ доноси теле-
графско извјешће из Париза, да се
лорд Сализбери на проласку у Ницу
потпуно споразумио са Ханатоом; у
пајноузанијем дипломатскијем круго-
вима да се одостовјерава глас, да је
Сализбери предложио, да Крит окупи-
рају Инглеска, Француска и Русија,
учествујући свака са пет илада момака.
По некијема би предлог Сализберијев
био, да Крит окупира Инглеска и
Русија или Француска; јер, док Ингле-
ска хоће да буде што више попустљива
према Грчкој, хоће да употреби нај-
строжију енергију против Крићана.

„Новоје Времења“ вели, да ће нај-
послије Крит бити умирен, на наста-
вља: „Када задатак тог умирења веле-
силе узму у своје руке, моћи ће оне
добити од Порте опозив њезинога гар-
низона са острва, и усташе неће има-
ти повода, да настављају борбу, осим
њиховог незадовољства са аутономијом
Крита мјесто његова присаједињења
са Грчком. Опасност положаја није
дакле у томе, него у могућности грчко-
турског рата на копну. Треба дока-
зати атинској влади, да се она може
прећи и без тога опасног корака, не
рискирајући, да се лини за вазда
наде, да види остварене оне своје
тежње, у име којијех се она тако
непронишљено и тако у невријеме
умијешала у критско питање.“

У сусједној нам Арбанији, близу
наше границе, влада велика смутња изме-
ђу мухамеданаца и католика.

Почетак је овој смутњи био спор из-
међу католика и мухамеданаца о својини
једног старог гробља у области Риоли.
Католици на том гробљу ставе крст, да
тијем означе своју својину. Турци пођу
у Скадар да се жале на то, и поставе
стражу, да чува крст. Скадарске власти
изашљу једнога буљук-башу, да ствар
развиди, па да их извјести. Кад се бу-
љук-баша враћао у Скадар с лица мје-
ста, на путу му једно момче приступи, и
униста га, што је учинио у том послу,
пошто му се представио као Турчин, — и
на то питање буљук-баша осрамоти онај
крст, што је био на гробљу. Услед тога
оно момче, кад се буљук-баша мало уда-
лио, испали на њега пушку и убио га.

Послије тога догађаја Дукађинци
(Шоља, Шоша и Пука) даду на знање
католицима у Риоли, да ће им у потреби
доћи у помоћ; а у исто доба скадарски
Архиепископ предаде Валији поту, којом је
чињно одговорна Валију, ако се што даље
у Риоли догоди.

Валија изашље комисију на лице мје-
ста, која нађе да је оно момче имало раз-
лог, да убије буљук-башу, који му је крст
осрамотио, и за то да рођаци убијенога
немају права, да траже крв; али пресуди,
да се зајди онај дио куће, што је при-
падао убици.

Католици не буду задовољни том
пресудом, и да се освете за крст, којег су
Турци чували да избјегну свако зло док
се извиди чије је гробље, али који
буде украден без да се зна од кога —

оцврне једну цамију, бацивши у њу
на најсветије мјесто главу прасећу, обје-
свиши разне прасеће удове о цамији
спола, и крвљу прасећом нацртавши по
зидовима цамије крстове.

Отуда најзаријаније стање и најза-
тегнутије у Скадру, гдје је базар затво-
рен; и католици, који су ту у мањини, не
смију из куће излазити.

У овако опасног стању Валија раз-
вија највишу енергију, да не допусти, да
се крв пролије; и само се њему има за-
хвалити што скадарскијем улицама није
крв потекла. Само што је из једне като-
личке куће био рањен један турчин, и кри-
вац је био одма ухаћен.

Да је религиозно осјећање мухамеда-
наца у највећој мјери увријешено онакви
јем оцврљењем цамије, то мора сваки
признати; и Валија је одлучио, да мухаме-
данцима даде потпуно задовољштину. На
ту сврху позвао је главаре Малисорекe, да
од девет барјака католичкијех доведу по
50 људи, који ће са аскером поћи у Риолу
и запалити неколико кућа католичких за
казан, што су цамију онако оцврљили.

Међу тијем трају у Скадру најзатек-
нутији односи између Турака и католика,
али се надати, да ће мудро и одлучно
држање Валијино станути на пут крво-
пролију.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

О изборима у Аустрији новосад-
ски „Врашник“ пише:

Избори за царевинско вијеће у
Аустрији скоро су свршени. Текли су
више од четрнаест дана и резултат је
толико познат, да се у главном може
видјети слика, каква ће изгледати будући
парламент аустријски. Гроф Вадени сад
од прилике зна, на чему је и да ли ће
кадар бити себи већину да створи, у
опште да ли ће се у овом хаосу моћи
наћи.

Као што је познато, аустријски пар-
ламент поновно се повим снагама: ство-
рена је једна нова, пета курија, да би и
нижи сталежи могли бити заступљени.
Истина они неће одлучивати, али могу
обилежити свој положај и свакојако могу
утицати на законодавство; а то је велика
добит особито за раденике, који тим путем
могу испунити многе своје оправдане
жеље. Наравно „социјалистичко царство“
неће поћи, јер то није од овога свијета,
али могу у неколико олакшати свој по-
ложај.

Кад бацимо поглед на те аустријске
изборе, опазимо више момената, које
ваља истаћи. На првом мјесту да напо-
мимо, да је уставовјерна странка скоро
сврњена. Најбоље је још прошла у
Чешкој и при накнадном избору у глав-
номе срезу Беча протурчила је неке своје
кандидате. Но она се приликом избора
тако гадно држала, да већ не може бити
горе. Да направи антисемитама, устано-
вјерна странка помагала је социјалисте!
У цијеломе свијету све странке, које стоје
на садашњем друштвеном темељу, боре се
против социјалиста, и сложе се кад потре-
ба захтјева; али у уставовјераца јача је
мржња на антисемите, него љубав према
постојећем друштвеном стању, и те дебеле
капиталисте удружиле се с непријатељима
капиталистима. Та околност може се само
тине протумачити, што Јевреји у уставо-
вјерној странци главну ријеч воде. Но и
социјалисте нису им помогле. Гдје су
дошли у сукоб са антисемитама, тамо су
подегли заједно са социјалистима.

Друга околност пада у очи, да су
социјалисте у маломе броју ушли у цар-
евинско вијеће. Обично се држао, да је
социјализам у Аустрији у нижим слоје-
вима много јаче раширен, те да ће пета
курија избацити много социјалиста; а кад
тамо скоро тек четврти дио нових посла-
ника пао је на њих! У опште конзерва-
тивни елементи најјесу ослабљени; они
остају јаки фактори и у новоме парла-
менту.

Али најважнија је околност: јака побједа антисемита. Та странка јача необичном брзином и као неки вијор све што нађе поеме са собом! Прије је доминирала само у неким предграђима Беча и у неким срезовима доње Аустрије. Данас је скоро цео Беч антисемитски, скоро сва доња и горња Аустрија, а шири се и у Штајерској, Корунској, Салцбургу и т. д. Антисемитска странка порасла је тако, да ће се влада морати на њу обзирати; и сад на њој стоји да покаже шта умије и зна, да ли ће се истропити у празним фразима или ће пријећи на поље позитивног рада. Само од мржње на Чивуте не може вјечито да живи једна странка; она своје вјерје о народно-економском положају треба да изнесе у конкретним предлозима, да се зна, какви је њен програм и шта управо хоће. Сад је дошло вријеме да и она изиђе из негације, што је добит за јавне прилике у Аустрији.

Имамо још да споменемо, да су се Пољаци позиционирали. Они су до сад владали гвозденим дисциплином. Ко није хтио у пољски клуб, тај није могао добити мандата; сваки у пољском клубу морао се покоравати дисциплини. Но зато су Пољаци били велика снага, с којом су морале све аустријске владе да рачунају. Сад су се јавиле и неке „демократичке“ да ли ће та нова странка ослабити досадашњу странку пољских посланика, то ћемо видјети.

Младочеси су нешто појачани ушли у парламент. Њемци им нијесу могли наудити.

Но за нас је најважније, да сад у бечком царевинском вијећу има два Србина Даматића. До сад је био др. Квевкић усамљен; сад је изабран и др. Баљак. Од сада ће Срби лакше моћи изнијети своје захтјеве.

Из свега се види, да ће гроф Вадени тешко створити компактну већину. Мораће а у будуће кријарити. Но стара је ствар, да „врше кућу држи“ — у Аустрији.

Књижевност, умјетност и просвјета.

† Аполон Мајков.

Братски нам народ руски изгубио је свога највећег pjesника. Аполон Мајков умро је у Петрограду од запаљења плућа у мало дана. Смрт га је непримјетно покосила. До два дана испред смрти у постели је читао новине. Критико питање још га је јако занимало. Родио се у Москви у мају 1821 у старој дворјанској породици. Отац му је био познатијем умјетником сликарком. Дјетињство је провео код бабе на селу близу Троицко-Сергијевске лавре, што га је заран зближило с природом и својкијем животом. Кад му је било 12 година пошао је на школу у Петрограду, гдје му се настанила сва фамилија. У три године је свршио читав гимназијски тецај, г. 1837, па је ступио на „правнички факултет“. У кући Мајкова живио су се интересирали књижевности. Ту се засновало издавање листа „Подсвјетник“, у ком су писали не само млади Мајков Аполон и Валеријан, него и други, међу којима Гончаров. Историју књижевности изучавао је са

истијем Гончаровом. И Вјелински је походио кућу Мајкова, гдје су се проводиле вечери у разговору о књижевности. Љубављу према pjesничтву развијала се у њему и љубав према сликарству. Али напја, коју су били на себе привукли његови први pjesнички производи, принуди га је Мајкова да се одаде вас pjesничтву. Прва збирка његовијех pjesама изашла је 1842. Министар просвјете поднесе је Цару Николи као „плод ђачке забаве.“ Цар је запитао, што жели млади pjesник? „Путовати у Италију“ — био је одговор Мајкова, и Цар је наредио, да му се даде 1000 рубаља на то путовање. Велики је учешћак на Мајкова учинила Италија и Рим. Кад се повратио из Италије био је помоћником библотекара у Румјанцевском музеју до 1852. Тада се упознаје из ближе са тадашњијема корифејима књижевности: Вјелинским, Тургењевим, Григоровићем, Некрасовим и другим. Године 1852 прешао је на службу у комисију иностране цензуре, којој је био пресједником од 1852. Године 1858 изашле су двије књиге његовијех pjesама. Те исте године по жељи Великога Књаза Константина пошао је с поморском експедицијом у Архипелаг и Грчку, што му је дало повода да изучава грчки језик, и да преведе неколико бисера грчке поезије. Тада је посетио Дубровник, Ницу, Палермо, Напуљ и Кадикс. Познаноство његово са Костумаровим и Вестружевим Руминим потакло га је на изучавање руске старине, одакле су потекле његове pjesме из руске историје. Г. 1879 pjesме његове су изашле у три књиге. Г. 1884 изашла је у три књиге „Потпуна збирка производа А. Н. Мајкова“, која је иза тога изашла у неколико издања. „Н. Време“ вели: „Овај велики дух у малом тијелу усавршавао се током читавог дугог свог живота... Он је био pjesник живота... Он је видио живот, схваћао га и љубио. То је била његова њива, и он се молио за пошљање Божје благодати на њу... У њему је било много љубави, али је било и мржње. Његово московско срце мрзило је испријатељс Рублије, коју је он ватрено љубио... Свако године његова живота све је рјечице московски иконописи прогледао испод копрене јелинске љепоте. Он је тежио да буде само руски... Али је љепота била његова религија, његова истина, његово знање. Мајков је дошао к нама из Рима и Грчке. Код нас је ступио у манастир рускијех народнијех осјећаја. То су прије називали издајством. А сада то називају самосвјешћу.“ Толико о карактеристици pjesничкој. Каква је утисак учинила његова смрт најбоље се види из „Петроград. Вједомости“, које велу: „Тешки бол овијех дана уједињава све мисаље руског општество. Починуо је од свијетлијех трудова свога бесмртнога стварања један од нашијех великијех умјетника ријечи. У скромни стан бесмртног pjesника слијежу се, да се поклоне његовом праху, с најдубљом тугом, и силин овога свијета, и остарали његови другови, и безбројни поштоваоци, и деца, коју му родитељи приводе. Присуство посљеднијех на панахидама најбоље нам говори, кога смо изгубили, ко нас је оставио, нији је глас за ваада умукао... Сузе су готове да бризну,

ка Амазонка и Плате. Ратовање је било прави живот Гарибалдијев; ратовање а не завјера; ратовање а не политика. Ту је нашао жену, која је била достојна његова имена. Уграби је, њенијем одобрењем, оцу и вјеренику, ком је био отац обећао. Продао је једини предмет од приједности, што је имао, један сат, да плати нова, који их је вјенчао. Као заповиједник италијанске легије није узимао него издржавање као прости војник, а пошто ови нијесу имали свијеће, и он је у помрчини стојао. Кад је то влада дознала, посла му 500 франака, од којихјех половину даде једној сиротној удовици.

Тек први глас стиже у Монтевидео, да се нешто приправља у Италији, прије револуције у Милану и Млечима, Гарибалди похита за Јевропу, у 41-ој години живота, ма да још није била опозна, а противу њега изречена смртна пресуда. Кад је стигао у Ницу, своје родно мјесто, мноштво народа дочека најодушевљеније војсковођу, који се био прославио преко океана. Ту је била и његова Анита, која је прије њега дошла у Јевропу су троје дјеце: Терезом, Менотијем и Рићотијем. Ту га је дочекала и стара мати, обожавана у народу. Док је она живјела, Гарибалди је преписивао њеним молитвама свој живот, а поел је њенио смрти, вели се, да је Гарибалди у очи битака одлазио на страну, да општи духом материјнијем.

Гарибалди се састаде са Карлом Албертом, који га лијено дочека, али га посла код својијех министара; и неопјевљиви мач хероја просјачно је више од мјесец дана, док му привремена влада у Милану предаде заповијед над добровољцима, с којима га видјесмо на свршетку кампање. Рат је био свршио прије него ли је могао изаћи на бојно поље. Његов гљовни поклич изазива није дуго трајао,

када мало по мало сазпадеш, да је у нашој савремености, која оскудијева моћнијем талентима, одзвучала још једна панијена ријеч правде истинскога писца, угаило се још једно пламено Божјијем просвијећено падахнуће, одлећела још једна чиста душа, која је изражавала и ованлоћавала у себи много земаљске љепоте и савршенства.“ Панахиде су се држале великом покојнику два пута на дац, ваада у присуству пуне куће најизбранијех особа руске престолнице. Велики Књаз Константин, пресједник Академије Наука, са свијем члановима Академије, био је међу поклонцима великога pjesника. Спровоод је био тек 11 марта. Мртвачку скрињу изнијели су на кола синови, сродници и пријатељи покојникови. Тужни спровоод упутио се Воскресенскоме женском манастиру. У спровооу је било мноштво особа из највишијех званичнијех кругова, књижевнијех и умјетничкијех. Мноштво је опет дочекало у цркви покојника. Ту је био и Велики Књаз Константин Константиновић. Послије свечаног опијела један свештеник изговорио је надгробно слово великоме pjesнику. На гробу је говорио умјетник Скворцов. Оба говора била су дивна и дирљива. За тијем су pjesници Потјехин, Федоров и Афанасјев читали своје производе у част бесмртног pjesнику. Гроб је био покривен голмом вијенаца од разнијех друштва и особа. Није био присутан само pjesник Половски, покојников стари пријатељ, у сљеде болјести. У Воскресенском манастиру већ поминају Мајковљени другови и пријатељи из младости, руски великани, pjesник Некрасов и романописца Гончаров.

Аполону Мајкову, који се показао у тешкијем данима и српском народу пријатељем и словом и дјелом, Бог нека душу помилује!

† Парастос Саве Бјелановићу у Биограду.

Биоградски „Народ“ доноси: Свечани парастос, који је јуче Српско Новинарско Удружење у Саборној цркви приредило незаборављеном родољубу Сави Бјелановићу, добио је вид праве патриотске манифестације. Саборна црква била је дунком пуна најодличнијех грађанства из свих редова и странака. Чинодјејствовао је Г. Митрополит Михаило уз судјеловање многобројног свештенства. Биоградско Пјевачко Друштво својом извршеном pjesмом дало је величанствен тон овој тужној свечаности. Међу многим одличним присутницима био је и г. Никола Панић, предсједник биоградске општине, и др. Милован Миловановић, министар правде. Осим новинарског удружења, одавало се својим присуством и Топографско друштво „Јакшић“. Српска престоница показала је да разумије величину губитка за Српство смрћу Саве Бјелановића и похитала је да даде израза својој српској захвалности према његову спомену. Предсједник новинарског Удружења, г. Јован Таја, изговорио је том приликом ово неколико топлијех ријечи:

Ваше Високопреосвештенство!

Побожни зборе!

На овом светом мјесту, у првом српском храму, у Саборној цркви српске кра-

јер Гарибалди није никад водио људе на смрт извјестну и узалудну. Тек је схватио положај, својом четом ускочи у Швајцарску границу, да отолен чека боље блиске дане.

Под мудром владом Маниновом Млечи стојаху непоколебиви послједице ломбардске катастрофе и послједице повратка свега земљишта млетачког под Аустрију. За вријеме опсаде, не само да су се Млечичи храбро бранили, него су 25 октобра на броју 2500 изашли и проћерали Аустрије из Местре с великијем губитком, илијени више шест топова, које грађани доукоште до пред дуждев двор. Овијем нападајем заповиједао је генерал Пене. Један братар-патриота, Уго Бази из Болоње одио је пред јединијем батацином крогом у руди, једино оружје што је ваада носио у руци. Ту је погинуо Алесандро Поерио, pjesник и велики патриота, брат Карла Поериа из Напуља.

Најважнији догађај јесени 1848 био је постојао опадње ауторитета Панића у Риму. Сазвао се парламент само да се објелодани, да нема никаквог споразума између Пана и његовијех министара.

Аустрија, да Пани приправи неприлике, прекорачи границе његове државе, и пошто је Милан пао, генерал Велден окрену на Болоњу, одакле грађани са нешто карабинијера дигосе се на обрану и принуђисе га да напусти јак положај, што је био заузео на брежуљку Монтањола. Велден доби наредбу од Радецког да више не напада на град. Кад се чуло у Риму, да је Болоња на оружје, сви су били једнодушни. Изашао је званични манифест, у ком се објављивало, да је Пана одлучио, да сузбије аустријску навалу свијем средствима. Парламент усвоји министеријални предлог, да се изове Француска против Аустрије. Пошто ау-

љевине, помен и хвалу у највећој мјери заслужио је дични род-љуб, чијој племенитој души данас усрдном молитвом потражисмо покоја од Свевишњег. Ако презо самртних граница продиру земаљске утјехе, онда ће српској души Саве Бјелановића од највеће утјехе бити за претргнути му српски рад прераном смрћу, што му се име и заслуге спомињу баш у овом светом дому. Саву Бјелановић, био је жарки апостол Српства и српске мисли, а за изјаве признања и захвално ти српским апостолима, ово мјесто најбоље приличи.

Много речитија уста могла би тек одговорити задатку, да у овој тужној прилици достојно обилже српске апостоле заслуге покојног Саве Бјелановића. За правилну оцјену тих заслуга требало би тачно промјерити све прилик, све сметње, све невоље, све противнике, које српска мисао има да савлађује на српском приморју, па тек онда да се увиди, колико је умјешности, издржљивости, покртљивости и апостолеког самопрегоријевања требало, док се могло доћи до оних красних плодова, какве Саву Бјелановић за собом оставља својим удвјећеним сународницима.

Рођен 1850 године у скромном селу Ђеверскама на кршном српском приморју, Саву Бјелановић у Задру је довршио своје основно и средње учење и образовање. Ово неколико обичних ријечи, које обухватају све дјетињство и сву прву младост оплаканог родољуба, садрже у себи читав збој емињеног угушивања сваког српског осјећања, сваке српске мисли, српских обичаја, српских предања, српскога говора, на чак и српскога имена. У то неколико ријечи сво шта се садржи: Мало српче улази у прву школу; али у њу нема пристоја његов материј језик; он учи туђу азбуку, мора научити туђ језик; о свим научним предметима мора се научити и мислити на туђем језику. За све вријеме тога свог школовања он никада не чује имена Немаче и Душана, ни помена српске државе косовске битке, српског устанка, Карађорђа и Милоша; то мало Српче никада ништа у школи не чује о историји своје кршне домовине, о својој народности, о својим суплеменицима.

На дивном српском приморју јадранског мора против српске свијести не вијуче хандар, не сијева пушка; то је сувише немоћно оружје за њезино угушивање. На приморју се против српске свијести дигли јачи горосаеи: Данте и Ариосто, утицај једне велике културе, моћна организација једне силне цркве, сав апарат једне модерне велике државе. Бити и хтјети остати Србин на јадранском приморју значило се одрећи каријере и напретка, спокојна живота и мирна опетанка. Србин — то је било једино исто на српском приморју што непомирљиви противник постојећег стања, државни непријатељ, скоро бутовник и велеиздајник.

У таким убитачним приликама одрастао је Саву Бјелановић, и сви његови вршњаци. У тим приликама мучно је и опасно било само бити Србин, а камо ли српски радити и за српство се борити. Већ по томе се може процијенити, колика је заслуга Саве Бјелановића, чијем се родољубивом српском раду, ком се пуних тријеска војска одустаде од даљег нападања на Болоњу, са опасношћу нестале и све оне енергије у Риму, а појави се анархија, јер свегина употреби оно оружје, што бјеше дохватила против Аустријанаца, да установи владу плачкања и убијања. Пана позва на владу кошта Пелегрина Росија, човјека гвоздене воље, противника колико демоконке толико теократске владавине. За то се противу њега подигосе све силе и револуционарне и реакционарне, а највише му је шкодила фаталност времена. Парламент се имао отворити 15 новембра. Анархија црна и црвена лебђеле су у ваздуху. Пред парламентом са свију страна нагрнуше голмиле људи лица гљевнога. У јутро је Роси био опомену, да се чува; молили су га да не иде у парламент. Али он не послуша. Кад је изашао из кола да уђе у парламент, убица се приближи и засади му нож у грло.

У парламенту се наставио рад као да се није ништа догодило. Нико не подиже гласа против тог злочина. Свјетина се још више ризувда. Швајцарска стража Панића пуцала је противу свијетине, што је наерђала у Квиринал. Голмиле појачане народном стражом стадоше пуцати на Квиринал. Једно зрно уби Паниног дворјанина, који се налазаше у једној соби. Пана преобучен утече ноћу 25 новембра из Рима у Гаету. Обмана да ће Пана ослободити Италију била је ишчезла познатом енцикликом, а обмана, да ће Пана устав задржати ишчезе са његовијем бјегством у Гаету.

Парламент посла 31 новембра изасланство, да га моли, да се поврати у своју државу, али напуљска полиција не даде изасланству да прекорачи границу. С границе се тражила понизијем шеском удјенца код Пана, преко Кардинала Авто-

ЛИСТАК „ГЛАСА ПРНОГОРЦА.“

ИСТОРИЈА ОСЛОБОЂЕЊА ИТАЛИЈЕ

По Е. Мартиненго

VI. РАСПАД ПРЕСТОЛА.

(1848—1849.)

Послије предаје Милана и одласка цјемонтеншке војске, неколике илјаде ломбардскијех добровољаца не хтједосе положити оружје. Ово њихово изазивање Аустрије имало је тијем виши значај, што им је вођа био Гарибалди а барјактар Мацини. „У мојој младости — вели Гарибалди — тражио сам човјека, који ће ме савјетовати и руководити: тражио сам га као жедан воде. И наћох тог човјека: он сам уздржа живу свету ватру: он је сам бдио док су сви спавали: он остаде ваада мојијем пријатељем, пун љубави према отаџбини, одан слободи: тај је човјек Љузено Мацини.“ У политичком смислу разилазали се Мацини и Гарибалди скоро као Мацини и Кавур: учитељ је наодио да ученик нема идеализма, а ученик је наодио да учитељ није практичан; али обојица бијаху јединодушни у љубави према отаџбини и у жељи да јој по служе.

Гарибалди као поморац, послједи догађаја г. 1833, уђе у службу цјемонтеншке ратне мрнарнице, одиета у договору са Мацинијем, да међу мрнарима шири мисао Младе Италије. Кад је отпочео гоњење овога друштва, Гарибалди ија шћаху одиета стријелати, да на вријеме не утече у Јужну Америку. Званични лист донесе у јуну 1834 смртну пресуду противу њега и то је био први пут да је био штампано име Гарибалдијево!

У Америци је провео дванајест година, гдје се прославио ратујући између рије-

17 година neumorno posvetio, u mnogome ima zahvaliti, što su sada na našem ličnom primorju epske svijesti putovi prokrčeni, što joj je sada stvoreno zamjinstvo, na kom se može povoljnije razvijati.

Neprerazni pokojnik sav je svoji život proveo u borbi za svoj narod pošto je na bečkom univerzitetu dovršio pravne nauke. U svojoj 33 godini već je bio kao narodni izabranik član dalmatinskog sabora, u koji je sve do smrti neprestano biran. U saboru je nepokolebljivo izdržljivostu stoncu po stoncu osvajao zemljišne epske pravima. U „Српском Листу“ a za tim „Српском Гласу“, kom je bio osnivač i urednik, on je publicističkom vještinošću utirao stazu rodoljubivoj misli, koja ga je oduševljavala. Po tim stazaма, uz pripomoć врлих једномишљеника, извео је Сава Бјелановић ерпску мисао на приморју до организовања ерпске странке којој је као вођ предјачио неустрашливим примјером.

На ерпском приморју, чија је судба природно неразумно везана за судбу ерпског му загорја, данас се Србија смије Србином звати, а и у оном дјелу онамошњег ерпског народа, гдје су црква, школа и држава, свештеник, учитељ и чиновник сузбили били ерпску свијест, она је сада опет пробуђена.

Велики дјо заслуге за тај успјех припада Сави Бјелановићу, ком је прерана смрт укратила једину награду, за којом је њаком био, а то је, да доживи трајну и коначну побједу ерпске мисли.

Родолубље, које се гони, заслужује приврженост над родолубљем, које се награђује. С тога је узорити покојник заслуживао да се баш у овом светом храму, у сред ерпске престолнице, пролије над његовим гробом суза ерпске захвалности. Нашом захвалношћу испуњујемо своју дужност према покојниковим заслугама, и храбримо на угледање врле посљедњике, које Сава Бјелановић за собом оставља и који ће га у родолубивом послу замјенивати.

До бољих ерпских дана морамо се још задовољавати нашом тужном судбом, да нас бар гробови зближују и преко свих оних ограда и пренона, које нас живе растављају и на седам разних страна пресецају — више него икоји други народ у Европи. Дух Сава Бјелановића неће жалити свој вјечити одлазак са ерпске земље, кад зна да и његов гроб ту лијепу улогу врши.

Љубав, слог, родолубље, истрајност, пожртвовање проповиједно је покојник и речју и дјелом свом милостивом роду; за нам препоруку свима у њамазет и за собом оставља. Жубор јадричког заљубљивања, дася с Ђонанија, Шаре, Фрушке Горе, Дурмитора и Ловћена суштити се над гробом Сава Бјелановића; ако сви ти зваци с ставе ерпску хармонију, онда благо нама и његовој слави: његов дух знаће рашира је живити и радио, знаће да своје ерпске тежње није са собом у гроб одио.

Силазак заслужних људи са позорнице живота најбољње поетичке људе на размишљања, опомиње их на дужности, упућује их на угледање. Смрт тиме напуштају нам у неколико губитак онога, што нам је отела.

мисла, ал' Папа отворено одби то изасланство. Папа је био одлучио да се поврати на престо помоћу туђинског оружја!

Буде сазвана 5 фебруара 1849 велика народна скупштина, која уништи свјетску власт Папину, остављајући му само слободу, да врши своју власт духовну, па прогласи републику. Никд никаква владавина није се законитије установила. Мацини дотрчи у Рим, који му повјери своју судбину као једном Арнајду да Брешија и Колу ди Ријенци. Ни Арнајдо ни Ријенци нијесу ни сипјевали узвишенију слободу Рима него што ју је био Мацини остварио. Егзекутивна власт била је у рукама тријумвирата, који су састављали: Армелини, Сафи и Мацини. Антонио позва 18 фебруара интервенцију Француске, Аустрије, Шпанске и Папуља. Нио IX. био је двадесетности Папа, што је позивао туђинце у Италију.

У Папуљу, послјиде догађаја 15 маја, ограничени устав још је само номинално постојао. „Наше невоље — писао је барон Карло Шерио — допрле су, да нас помаже. Душа се буну против грозне реакције, коју погана дволичност чини још мрскијом. Олигархија влада, и сами чланак, који је још на снази, односи се на порезе. Зато ни већ не постоје: распутена војска чини што хоће а штима само срамоти поштено. Друга Вартоламејска ноћ предстоји свијема, који нећу да продаду душу и тијело.“ Фердинандо је чекао још док покори Сицилију, па да уништи и ону сјенку парламентарне владавине. Месина паде у септембру, пошто је упао изгорјела. Кад је пала Сиракуза и Катанија, пад Палерма је био само питање времена. У марту је био распутен парламент. Папуљ је био опет под неододивим деспотизмом. Лазарони, природни савезници

Цио живот и рад Сава Бјелановића били су израз оне лијене науке апостола Павла: „А у свему сам себе подаји за углед добрих дјела, у науци цијелост поштење, ријеч здраву, незасторну: да се посрами онај који се противи не имајући ништа зло говорити на нас.“

Тако је Сава Бјелановић увијек радио, и на том га је путу и смрт за текла. Он је стекао заслужно право, да се на његову гробу урежу оне лијене ријечи истога св. апостола: „Добар рат ратовах, трку сврших, вјеру одржах“. Ратова је добар рат — за ерпски народ; свршио је трку — ка ерпској слободи; одржао је вјеру — у ерпску свијест.

Ко за собом оставља свом роду благо толиких сјајних успомена, тежећа и примјера, тај је у пуној мјери заслужио, да му из дубине ерпских осећаја, као израз ерпске захвалности, у београдској Саборној Цркви сви кажемо: Вјчнаја памјат — Бог да му душу прости.

A. Baldacci, Crnagora, memoria di un botanico. Bologna. Ditta Nikola Zanichelli (Cesare e Diac mo Zanichelli). 1897. 8-o. 104. Lire 1.50. (Цијена: 75 нов.

Један од најмарљивијих млађих италијанских ботаничара, г. проф. Др. А. Балдаћи, чувен особито са свог научног испитивања и приљезног сакупљања наше флоре, написао је приликом сретне вјеридбе и вјенчања Њихових Краљевских Височанства Кијаније и Кијаза од Неапоља у италијанским јурналима „Resto del Carlo“ и „Coltivatore“ неких једанаест чланака о Црној Гори, који су ту скоро, 5. марта, одитамнани у књизи под горњијем насловом, коју нам је поштовани ауктор на приказ послао.

Књига садржи као што рекосмо, једанаест чланака, на име: Црни Гора; Црногорци; Ловћен; С Ловћени на Ком; Кучи; Ком; Из племена Висојевића у Колаши; Дробињци и Дурмитор; Према Херцеговини, Грахову, Никшићима и Кневу; Црногорско море; Приморје.

Ово једанаест чланака живе су успомене г. Балдаћа из његова путовања по Црној Гори научном цијелу — ијерне и искрене слике мјеста и племена, куда је млади италијанац пролазио. Особито описивања и рефлексије аукторове о симболичним нашим планинама Ловћену, Кому и Дурмитору, заслужују сваке пажње и научнога признања. У опште да се изразимо, дјелце ово, ма колико малишно обимом, опет тачном и изабраном садржином својом представља доста вјерну слику поочимске кишчеве отаџбине, како г. Балдаћи има обичај да назива

незнања, дијености и биготизма, били су срећни. Фердинандо је тако имао своју странку, што на сјевну Аустријанци нијесу имали.

У Гаету се везало, гдје је код Папе био прешао и краљевски двор. То весело друштво било је уможено доласком Великог Војводе Тосканског Леополда. И ако је био аустријанац, он је стварно уздржавао улогу италијанског владара. Али га је гонила зла судбина. У Ливорну бунке револуција. Велики Војвода предаде владу крајиним либералцима: професору Монтанелију и романсијеру Гверацију. Обијца су били људи достојни поштовања, а Гверација су многи сматрали генијалнијем човјеком. Снажна реторика његове „Онеде Фиоренције“ била је расламтљива патриотизам у многојем мајем срцима!) Али као државници показивали су само таленат, да обарају. Застјевали су, да се сазове велика народна скупштина као у Риму. Ишао се на јединство. Изгледаше да Велики Војвода пристаје, али усљед једног писма Папина, одби предлог, и побјеже у Гаету. У Фиренци буде прогласена република са Монтанелијем и Гверацијем на челу. Сељаци нијесу били задовољни новом владавном, и пријетио је грађански рат. Кроз два мјесца Велики Војвода опет се повратио, али није био више овакав какав је пошао. Гаетски ваздух био је учинио своје.

1.) Гдја списатељница не уважња, како треба, заслуге Гверације. Ниједан списатељ није пером будио италијански народ као он; а примјери његова живота давали су већу снагу његовом писању. У.

Црну Гору. У њему се г. Балдаћи, ако и у краткијема потезима, дотакао наше историје, географије, етнографије, унутрашње уређење и спољашње политике. Слатким италијанским језиком и књићастим стилем, пуним мушкога духа и израза, заноси нас млади научњак својим саставом, да га не можемо прекинути, докле га свега у цијелости не прочитаме. Петина, г. Балдаћи није написао систематично ни какво опширно, строго научно дјело о Црној Гори; али је, приликом оне везанајне вјеридбе и вјенчања, имао племениту намјеру, да својим чланцима, sine ira et studio, као поближи познавалац Црне Горе, упозна наше људске италијанске пријатеље са гласовитом тазбином њиховог гласовитог и општељубљеног Престолнашљедника. И кад овај састав са тога гледишта посматрамо, онда можемо непристрасно казати, да је г. Балдаћи постигао своју цијелу и одужно се тијем оном епохалном догађају као добри пријатељ подједнако љубљеног италијанског и црногорског народа.

Проф. Филип Ј. Ковачевић.

Владачки споменици

У народној причи по Брдина.

I. Краљ Немања имао је крштено име Стеван, па кад се закрило рекао је својим војводама: „Вала ви господо који ми помогосте те постадох Краљ, и не мањ и ви од једног Краља у свијету. И отада га прозову Немањом, а његови потомци Немањићи.“

II. Цар Шћепан Неманић, у Призрену, био је први цар Српски, он је освојио скоро сву Бугарску, па и Грчку земљу, па би и Цариград освојио, да је више поживио. Цар Шћепан (Душан), није имао Цариграда же би стајао, па пође поеред царевине гражити мјесто же би Цариград саградио, и дође у Призрен, ту му се донало мјесто, и ту запоши, и усни му се: же расте лоза и смоква, ту гради Цариград. Сјутри дан каже свом господи својој и пође шњом да разгледају мјесто, и идући куда куда и првог дана, рече цар: јуче ми се у овом простору призрала и смоква и лоза. Тако они нађу обоје, и ту саграде Цариград, кога назову по цареву призрању — Призрен. У ње опет да стоји ерпски цар, кад се Турцима круна опет дође на Србија. Бог је рекао Турцима 300 година да царује, а што је сад више од 300 год. то је преко боже, зато што се Срби немогу сложити.

III. Свети Сава Неманић, био је владика и највећи ерпски духовник; прозирао је светим духом, и све је ходио по народу, те учио бојјему путу, и благосиљао људе и домове. Његов благослов и клетва и до данас трају.

IV. Цар Лазар није Неманић, но јест жена његова Милица од Неманића. Кад се зацарио овако му је круна допала: Скупио се сабор велике госноде, па је ту и Неманића било који су се круни падали, али је народ желио да Лазар буде цар, и је добар и правичан и јунак био; за то бацаше круну навише, молећи Бога да учини, да круна и не на онага који је мио и Богу и народу. И тако је 3 пута пала на Лазара, па његову главу, и он постао цар. Пошто је погинуо у Косову од Турака, посветио се, и његов је живот у Раваницу.

V. Високи Стеван Лазаровић, био је дијец, и висок ка коње и за то га прозвали Високи, а јунак ка му отац. Пошто му Турци притисну по царевине, он се задепотио, као један књаз, и крене војску да води у Косово да с Турцима опет меѓан дијели. Па кад крене с војском из Крушевца његову кошу почну ноге упадати у земљу. Тада десот устави војску и рекне: виђите јунаци, ја могу и коњ ми може, али нам Бог не да, за гријехе наших предака. И врну се дома. Бог је, веле, рекао, да Турци царују 300 година. А што је више отога, то чини ерпска неслога.

VI. Сибињани Јанко — Маџарин, син је Високог Стевана. Позвао га маџарски краљ на неки договор противу Турака, и позабави се у њега, око тога. Краљ је имао лијену кћер за удаје и она се заљуби у Високог Стевана, и понуди се да му буде жена. Млади десот каже да је ожешен, те за то је не може узети. Али мада госпођа неодмиче од деснота. Кад десот крене дома, пред њим изађе краљева кћер и каже му да је шњим zatrudнела. Десот дадне њевојци два златна обиљезја са потписима, претен и бурму, и рекне јој: „Ако буде мушко подај му претен, да зна ко му је отац, ако ли женско, подај јој бурму, да зна ко јој је отац.“ То је мајка

*) Други причају како је гонити турке преко мора и бацао тогуз у море за њима, говорећи: кад овај тогуз у Крушевцу, тада Турци у Србију. Кад се врне дома десот нађе тогуз о чивауку, цијело се од воде, и т. д.

бан војводе Јанка. Она је родила близанце Јанка и Јаницу. М. дари мушког дали су име „бан Јанко“, а десот Стеван Високи дода „бан војвода Јанко Деспотовић.“ Јанко је за то помогао оцу Великом Стевану на Турке. А Јаница се удала за бана хрватскога и родила Бановић Секулу.

VII. Деспот Ђуро Смедеревац, син Вука Бранковића, а сестрић Високог Стевана. Њему ударе Турци и притисну му државу, и заробе му у Смедереву два сина и оба ослијене, Вука и Гргура. Деспот добјежи с благом у Дубровник и ту га да на оставу, али га лукави Латини преваре те зашине на вратима града: „Дође Ђуро и донесе благо, оде Ђуро и однесе благо.“ — и тако му све пропаде. Прича се да је и Зегом владао, па пошто одрасте Црноје отац Иванбегов, десот се опет врне у Србију, и завлада њом, с помоћу Сибињани Јанка и Бановић Секуле.

VIII. Марко Краљевић, син је Краља Вукашина. Италија га неки: Марко, какви су Турци, и вјера њихова? А он одговори: Зла вјера, а још гори Турци. Италија га, били се потурчио за које благо? Не, вели, за благо никакво, али бих од ината. Није се потурчио, ма јест био удворица цару, за што га Срби нећеше закржити. За то није ни био у Косову. Али се послјиде по каје, остави цара, и појаше шарца, и крене се пут Косова, да из њега ишћера Турке, и да ту опет скупи све Србе, па да опет дијеле меѓан с Турцима. Идући преко једне планине, завио се у неким мислима, кад му неко ухвати коња за узду и стана. Марко се тргне и потегне сабљу, а у том тренутку угледа лијену ђевојку која му коња држи, и повиче: Шта си ти? Ђевојка му: Ја сам вила, Марко Краљевићу, познајем те по госпоцком лицу и твојему шарцу. Другарице ме оправаше, да те свратим у госте код својих посестрима у пећину. Пећина је била златом искићена. Виле дивно Марка дочекаше, са мирисним планинским биљем угостине и њега и шарца, од чега ту и до данас рајски сан боране. Али су му рекле виле с же га пробудити кад сване, да изађе на Косово, кад буде суђено да Срби опет царују.

IX. Милош Кобилић, веле, да је био вилевит, не зна се ко му је отац, а мајка му је вила, родила га у гори па га нашли дарски чобани који су чували ергеју, па шли га у трви повијена у меканој свили. Чобани га узму и гладно подоје под коблом, за то се послјиде и звао Кобилић, а сад га зову Обилић. Био је сила људска. Кад је распорио цара Мурата у Косову, и ухватили га Турци, на муне су били е га не могу посејди од оклопа, док није кључ проказала некаква баба проклета. Прича се, да је замолио цара, да њега прије поенјек, па Лазара цара, да се увјери да Милош није издајник, и послуднаши га. Десна му се рука посветила, е је њом убио цара Мурата.

X. Вук Бранковић није био прави издајник, е није пријашао у Турке да им поможе. Вук је био велики господичић, па му се кривало с њега не зацарио Срби, но Лазара. Али он није мио био народу, ка Лазар и Милош, зато је Вук оба мрзио, и свиђао их. За то се макао из боја те оба главе изгубе, па и царство. Још се он надао круни, али залуду. Срби задеспоте Високог Стевана Лазаревића, и он убије Вука.

XI. Цар Урош. Нејани Цар Урош остао је од 9 година иза оца. Његов отац Цар Шћепан намјести, пред смрт, Вукашину да господари, као Краљ за 9 година, па онда да преда владу Цару Урошу. А кад се напуни 9 година владања, и нејани Урош постао пунолетан, убије га несрећни Краљ Вукашин. Али и њега убију Турци на скоро иза тога. Тада се први пут Срби побјаше с Турцима у Косову, же цигине Вукашин са својом браћом.

Никшић, на нову годину 97.

Максим М. Шабајић.

Др. Лазе М. Димитријевића окупљеница Писма из народа II. Цијена 60 пр. дин. Смедерево Цтамарија Милана Ј. Илића 1897 године.

НАРОДНА ПРИВРЕДА

(Напредовање манастира у Србији.) У „Тежаку“ читамо ово: У извјештају, који је на прошлогодишњој скупштини „Удружења свештенства монашког реда“ подио главни одбор истог удружења, назајнико ова врло важна мјеста, која с радношћу саопштавамо читаоцима.

„Нека је дозвољено, да главни одбор у овоме своме извјештају с пономом спомене неку нашу браћу, која су се с добротом и предсретљивошћу нашег врједног „Пољопривредног друштва“ користила великом вајдом за своје манастире и окошину:

1. Архимандрит манастира Вукова, г. Гаврило има засађене лозе 40.000 на америкачкој подлози и 600 дрвета благородног воћа.

2. Архимандрит манастира Љубости-не, г. Венијамин има окалењене лозе 2.000, благородног воћа 100 калема, 2 краве швајцарске и 1 бика, 10 ћерзонки и 10 вршара коњица.

3. Архимандрит манастира св. Романа, г. Данило има 100 калема благородног воћа, 50 коњица разних и 4 грла благородне англо-норманске расе.

4. Архимандрит манастира св. Стевана (Диповац), г. Јосиф има 90 разних коњица и Нехвилову прекалицу.

5. Архимандрит манастира Каленића, г. Јанићијин има 15 разних коњица, 100 калема благородног воћа, 2 швајцарске краве, 1 бика.

6. Игуман манастира Витовнице, г. Методије има виноград на руду са 30.000 окалењене лозе на америкањској подлози, расадник са 40.000 лоза, а даровао је и манастиру Горњаку 10.000 лоза 350 калема благородног воћа, 10 ћерзонки коњица и 5 вршара, сјечку за тулузину сијено и сламу, сјечку за сточну репу и дудеке, плуг прашач и окопач, 3 приплодна грла благородне расе и Нехвилову прекалицу.

7. Игуман манастира Наупаре, г. Теофило има 3.000 лоза на америкањској подлози, 300 благородних калема, 10 разних коњица и 1 грло благородне расе за приплод.

8. Игуман манастира Рајиноваца г. Мелентије има 100 калема благородног воћа, 5 разних коњица и три приплодна грла благородне расе.

9. Игуман манастира Раванице, г. Јосиф има 30 коњица вршара, 100 разних калема благородног воћа, сјечку за тулузину сијено и сламу, плуг прашач и копач и 2 грла благородне расе.

10. Игуман манастира Боговађе, г. Михаило има 1 бика швајцарског и 50 комада приплодне рогате марве колубарске расе, и 150 разних коњица.

На посљетку напомињемо, да баштоване од више хектара земље с разним поврћем, сточном репом и грахорицом у Витовници код игумана г. Методија, и у Рајиновцу код игумана г. Мелентија могу послужити за углед свуди у нашој драгој отаџбини, а нама служи на част...

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 21 марта

(Одликовања.) Њ. В. Господар благоволно је одликовао г. конта К. Вицковича, лондогов агента у Котору IV-ијем степенем Данилова реда; г. Томаза Просена, заповједника параброда „Унгарије“ хрватско-унгарског парабродског друштва и барона Карла од Вретслда, кап. Лонда, V-ијем степенем истога реда.

(Војена маневра.) Јучер послје подна овдјешњи батаљон редовне војске, који је довршио учење и сјутра се разилази својим кућама, са артиљеријом изашао је на маневру око Вртијељке и Лине. Јака пуцњава из пушака и топова дуго је трајала. Присутни су били цео Двор и дипломатско тијело.

(Пратња Њ. В. Господара.) У пратњи Њ. В. Господара пошли су у Ницу: г. вој. Симо Поповић, министар просвјете, г. С. Ђурковић, адјутант Његовог Височанства, и г. А. Радовић, женијски официр.

(Помоћ пострадалијема.) Његово Високопреосвештенство г. Митрополит Митрофан и г. вој. Пламенац одили су у Подгорицу, да дијеле помоћ пострадалијема од јесенашње поплаве у Зети.

(Одбор у помоћ) пострадалијех наших крајева од поплава доставио нам је следећи наставак списка прилога:

Свота скупуљених прилога износила је у 10 броју „Гласа Црногорца“ а. в. фиор. 26.921 и 10 н. 217 багаша жита, 6 брава и 5 ока уља.

Администрација „Браника“ девети пут фиор. 159 и 19 нов., Г. г. Мило Јевтов Ђатовић из Риена ф. 10, Настојатељ српског подворја у Москви Архимандрит Кирило скупио 52 рубље или а. фиор. 65, и то:

Н. Н. рубаља 350, Н. В. Р. 1250, Н. Н. из Јевремова, тул. губери. 1., Антоније Прокопијевић 2, Н. Н. З. Н. Н. за упокој душе Алексе 1, Ипокентије 2, Н. Н. 25, Н. Н. за упокој свију умрлих 050, Н. Н. 150.

Свега до данас а. в. фор. 27155 и 29 н. сувине 217 баг. жита, 6 брава и 5 ока уља.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Критични дан) — За шести март прорекао је професор Фалб, да ће бити критичан дан у овој години. Његово се пророчанство обистинило и овога пута, као и до сад у толико прилика. Као што јављају из Берлина, у четвртак у вече 6. овог мјесеца, бијеснила је у Немачкој од Рајне па до Берлина и даље од Берлина жестока олуја, на више мјеста с грмљави, ном и тучом. На неким мјестима грдне је штете починила. Тако у Бону срушило се димњак на једној фабрици порцелана, па је провалио кров на једној циглани, и опасно повредило више људи. Један тојск погинуо. У Солингену погинуло је једно дјевојче од грома, а једном је сва снага узета. У Диселдорфу срушила се једна електрична направа за дизање терета, па је пала у пристаниште и провалила један шлеп. На више мјеста куће су општећене, а неке су и сурвале се. У Ашафенбургу погасили су се сигнали жељезнички, те услед тога два се воза сударила и том приликом тешко је повређено четири, а лако шест лица. И у Аустрији, а имено у Холмуду и околини, било је исте ноћи холоје с тучом. И у Линцу и око њега бијеснила је холоја дуже од пола сата. У мјестима око Линца холоја је нанјела велике штете. У једноме је поварила седам кућа и најаче дрвље из коријена произваљивала. У другом је војничког стрелаште разваљено, из темеља дигнуто и на улици бачено. Још је и у Трауну било грдне штете од холојине. Дунав је придоша. Професор Рудолф Фалб, метеоролог, у свом ордеказивању времена, за 1897 г., обиљежио је 6 март као критичан дан првога реда у овој години. Ово се његово предсказивање сад потпуно потврдило. Неће бити без интереса да споменемо, шта је Фалб још прорекао. За вријеме од 9. до 19. ов. м. рекао је, да ћемо имати лијених, сушних дана у цијелој средњој Европи. Кише ће бити само на југо-истоку Европе. Краза ће бити све мање. Што се тиче посљедње десетине марта и априла, биће ванредно лијено, сушно и благо вријеме и неће бити ни мало променљиво, као што је обично у априлу.

(Чудна зарада.) У Паризу живе много људи од тога, да по улицама купе бачену парчад цигара и цигарета, од којих праве бурмут и дуван. Мелотјери, тако се зову ти људи, сада се удружили у друштво. Вриједан мелотје може за дан да накупи цигара за 2 до 12 франака, то то и није најлонија зарада. Један новинар је ни о једног мелотјера, на што су се удружили у друштво, па му је овај рекао: То друштво нама не ће много користити, нама би требало даровит човјек, који би нас окупио око себе, али камо даровита човјека међу нама? То друштво смо само за то основали, што нам у занату много сметају превриједни полицајци, ма да ми нијесмо ником на досади. А то не би требало да чине. Ми ето и тако мало зарађујемо. Њето је за нас мртво доба. Уз то се многи раден који од нас купује дуван, сам зања нашег заната, па само купи бачачу парчад. Али кад је рђаво вријеме, кад је блато, треба извјецбано око, да нађе бачачу парчад. То се не да научити за један дан. Па онда и мјеста треба знати. У Паризу има мјеста, да човјек за неколико минута може натрпати црпаче парчадма највишијех цигара. Пред кафанама буљвара и улице Лафит има правих златних бања. Добро се даје харити и пред позориштима особито за вријеме између чинова, али ту је омет каквоћа веома различита. Пред опером и пред неким позориштима је наћи доброг материјала: турских, руских и мисирских цигарета. Али на жалост, и ту се налазе само цигарете, које вриједје много мање од парчади цигара. Парче цигаре вриједје више од пет парчади цигарета, а пред позориштима нађена парчад цигарета тако не вриједје ништа, да тамо није ни вриједно ићи.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА“

ПРИЗ, 16 марта. — Пресједници сената и камаре саопштили су, да суд тражи истину против једног сенатора и четири заступника компромитиранијех у панамској ствари.

ЦАРИГРАД, 16 марта. — Амбасадор руски с Крита телеграфирао је руском посланству, да је потребити услов умирења Крита опозив турске војске с острва.

АТИНА, 16 марта. — Престолонаследник кренуо је у поноћа са Принцезом Софијом и Маријом у Вола, пошто је присуствовао свечама бла-

годарењу у дворској капели. Краљ и Краљица загрлили су Престолонаследника врло тронуто.

КАНЕА, 17 марта. — Усташа су отпочели напади јутрос тврђаву Изидин, на уласку у залив Суде. Италијанско бродовље из судског залива потпогало је посаду турску огњем из топова. Усташа у Акротири пуцала су на инглеског амбасадора, који је био у пратњи оружаном изашао у лов, мислећи да ће на њих пуцати његова пратња.

АТИНА, 17 марта. — Одлука објаве рата зависи од резултата и говора започетијех са велесилама. Полазак Престолонаследника узимље се као коначна одлука Грчке. Држи се да ће велесиле управити Грчкој ултиматум, с позивом да повуче војску са Крита, достављајући јој, да ће у противном случају блокирати Вола.

РИМ, 17 марта. — Ужи избори дали су 12 министеријалијех, 5 уставне опозиције, и 4 радикална заступника.

БЕЧ, 17 марта. — У престолном говору спомиње се сагласије свијех велесила, услед немира на истоку, да се уклони опасност рата, и изражава се нада, да ће дјеловање у том правцу постићи повољно рјешење. Наглашава споразум са савезницима и цуно повјерење са другима пријатељским државама. Ако држање Грчке не паоди одобравањем пиједие велесиле, и с друге стране Турска мораће у корист својих животнијех интереса прекинути злоупотребе, које изазивљу трајне немире.

АТИНА, 18 марта. — Једно одјељење јевропске војске под инглескијем и рускијем официрима хтјело је саопштити усташима аутономију, али су се морали повратити, услед напада башибузук на усташе.

ПАРИЗ, 18 марта. — Мелин одговарајући на интерпелацију рекао је да ће бити одма наименован одбор панамски. Камара је гласовала, да се издаду суду компромитирани заступници.

ЛАРИСА, 18 марта. — Престолонаследник и Принцеза Софија и Марија стигли су.

ТУЛОН, 18 марта. — Оклопница Бижо отпутовала је на Крит, а Сисој Велики овдје је стигао на правку.

КАНЕА, 19 марта. — Да се обезбједи мир по градовима амбасадор су тражили од својих влада, да одма пошљу по 600 момака. Амбасадор су одлучили, да окупирају Акротири. Оклопнице италијанске бомбардирани су јучер усташе, који су напали тврђаву Изидин. Једно одјељење војске окупирали је тврђавицу, ко а брани водовод у Канеи. У Спиналонги жива битка. Усташа су проћерали Турке са острва Спиналонга и ухватили један тур ки брод, који је истравао муницију.

ЛОНДОН, 19 марта. — У доњој кући Керзон је изјавио, да је руски посланик у Цариграду саопштити колегама да је потребити наименовање генералије владе јевропске на Криту и да се Порта позове, да повуче војску са острва. Инглеска влада подржава овај предлог.

МАЛТА, 19 марта. — Дошла је наредба да одма крену 600 момака на Крит.

АТИНА, 19 марта. — Престолонаследник узео је заповјед над војском.

КАНЕА, 20 марта. — Грци поновили нападај на тврђаву Изидин топовима. Јевроп ко бродовље одговорило је ватром.

ПАРИЗ, 20 марта. — Најновији догађаји на Криту изазвали су велесиле да измијене саопштења, услед чега је већ одлучена дјеломична блокада грчке обале.

ПЕТРОГРАД, 21 марта. — Предлог да се наименоје генерал гувернер на Криту и да се повуче турска војска са острва нијесу примили све

велесиле. Већина сматрају повлачење грчке војске као потребити прелиминарни услов.

АТИНА, 21 марта. — Инглески су ухватили изван линије блокуса три мала брода грчка на једра. пуца хране.

КАНЕА, 21 марта. — Власе је понудие грчком владици 42 војника и 2 официра турска, заробљена у Малакси, под условом, да оставе Крит. Амбасадор су били одма обавијештени.

БЕЧ, 22 марта. — Услед позива Франца Јосифа немачки Цар доћи ће 21 априла (п. к.) да присуствује прољетној паради трупа.

КАНЕА, 22 марта. — Усташа са висова пуцали су на тврђавицу Гутсонарио, у којој јевропско мјешовито одјељење чува водовод градски. Заповједник Перинзон наредно је пуцање из топова. Послјиде неколико метака усташа су узмакли.

ЛОНДОН, 22 марта. — Једна горска батерија са пет официра и 180 момака одређена је да иде на Крит. Такођер је и Русија одлучила да пошаље једну горску батерију топова.

БЕЧ, 22 марта. — У кабинету Баденијевом појавила се криза. Не зна се ништа, како ће се ријешити.

ОБЈАВЕ.

Лицитација руја Ријечке Нахије и неког дијела Црмичке Нахије што припада магазину Ријечком и Селанском биће на 15 Априла ове 1897 год. а вршиће се на 16 истог мјесеца на 4 сата послјиде подна. Зато се чини на значе, свакоме ономе, ко би желио узети речени руј, да се при ави на Ријеку дође подисатим; јер ће се речени руј на 16. Априла у 4 сата послје подна дати ономе ко би највишу цијену понудио, а онај ко узме речени руј треба да положи кауције наполеона сто и педесет, било у новцу или у непокретном имању, а исти купац да положи за трошак око продавања руја општинарима а. вр. фиор. стотину и педесет.

Ријека, 15 Марта 1897 г.

Капетан Илија Лопичић
Капетан Нико Кусовац.

1—3

Кућа Филипа Алек иша Лумовића, двокалница, са кухином и бутигом; налази се у средни ове Вароши, заложена је Друштву Англо-Црногорском.

Продаје се на јавном иквенту по захтјеву дужитеља за измир дугова. Ко жели исту купити нека се пријави овом суду; кућ ће се потписати понудом највише цијене, 1. маја ове год.

Број 70.

Вирпазар, 26 фебруара 1897.

УПРАВИТЕЉ ВАРОШИ ВИРА
(4—4) Кап. Милан Поповић.

ОГЛАСИ

LUXARDO
MARASCHINO di ZARA
Questo Liquore rinomato non dovrebbe mancare a nessuna mensa.

4—5